

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Кулиняк І. Я., Бондаренко Ю. Г.

Національний університет "Львівська політехніка"

Постановка проблеми. Туризм – один з перспективних напрямів довготермінового розвитку економіки України. Розвиток туризму нероздільно пов'язаний із розвитком виробництва, транспорту, фінансової сфери, освіти, торгівлі, сільського господарства тощо. Висока конкурентоспроможність вітчизняного туристичного ринку, потужний туристичний потенціал, також інтегрованість туризму в інші галузі економіки зумовлює необхідність систематичного дослідження, виявлення проблем та формування дієвих програм розвитку не тільки на вітчизняному рівні, а й на регіональному. Звісно, оскільки кожен регіон України характеризується різними природно-кліматичними умовами, історичною спадщиною, традиціями, ресурсним та виробничим потенціалом, тому необхідне дослідження розвитку туризму в розрізі регіонів, що дозволить виявити вузькі місця та розробити заходи розвитку туризму, які будуть оптимальними для певного регіону з врахуванням його особливостей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Регіональні аспекти розвитку міжнародного туризму в Україні висвітлюються у працях таких вітчизняних вчених, як В. Андрейчука, Н. Гук, А. Дубоделової, Л. Іванової, О. Короля, О. Любіцевої, М. Мальської, В. Руденка, І. Школи, В. Явкіна та інших.

Виділення раніше невирішених частин проблеми. Менш дослідженими залишаються питання розвитку міжнародного туризму в регіональному аспекті, які потребують постійного вивчення в умовах сучасних кризових явищ в економіці країни, недосконалого законодавства, демографічних змін тощо.

Формування цілей. Цілями дослідження є провести групування регіонів України за кількістю іноземних туристів та туристів – громадян України, які виїжджали за кордон, у контексті розвитку міжнародного туризму в Україні.

Основний матеріал дослідження. Згідно із Законом України "Про туризм" організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм. До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм – подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Подамо характеристику розвитку міжнародного туризму в Україні по регіонах за допомогою кластерного аналізу. Кластерний аналіз – задача розбиття заданої вибірки об'єктів (ситуацій) на підмножини, що називаються кластерами, так, щоб кожен кластер складався з схожих об'єктів, а об'єкти різних кластерів істотно відрізнялися. Основна мета кластерного аналізу – знаходження груп схожих об'єктів у вибірці.

Вихідні дані для проведення кластерного аналізу туристичних потоків по регіонах України наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Туристичні потоки по регіонах України за 2011-2012 рр.

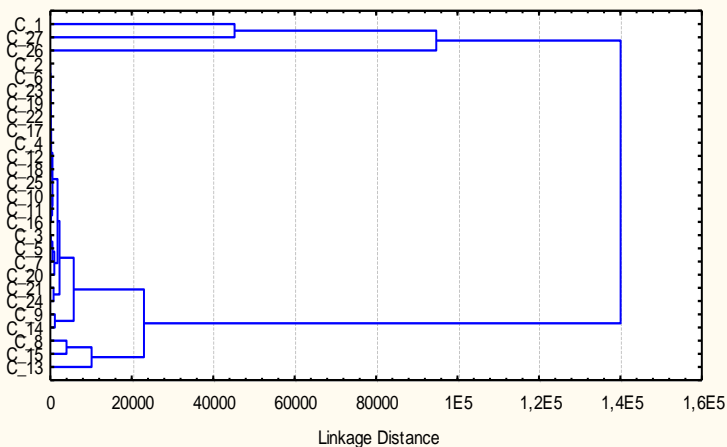
Регіони України	Ум. позн.	Кількість іноземних туристів, осіб		Кількість туристів – громадян України, які виїжджали за кордон, осіб	
		2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
Автономна республіка Крим	С_1	83448	73405	9440	13525
Вінницька	С_2	17	52	13583	18064
Волинська	С_3	1193	991	5881	8312
Дніпропетровська	С_4	16	105	45939	52983
Донецька	С_5	1113	1109	50486	46604
Житомирська	С_6	9	30	6079	7242
Закарпатська	С_7	722	733	10806	11792
Запорізька	С_8	13228	9116	10628	12050
Івано-Франківська	С_9	3428	3177	9092	9728
Київська	С_10	85	532	9724	14645
Кіровоградська	С_11	358	346	6474	5452
Луганська	С_12	0	74	2830	9192
Львівська	С_13	12955	19033	81000	63706
Миколаївська	С_14	3973	4179	8479	9290
Одеська	С_15	17136	9807	32321	36726
Полтавська	С_16	389	165	11682	14565
Рівненська	С_17	65	6	5065	7773
Сумська	С_18	92	98	5600	4586
Тернопільська	С_19	0	2	5103	6035

Продовження табл. 1

Харківська	С 20	550	1701	57852	87814
Херсонська	С 21	1623	35	3696	6512
Хмельницька	С 22	0	2	13048	15410
Черкаська	С 23	13	34	7066	8556
Чернівецька	С 24	2226	552	13137	13856
Чернігівська	С 25	148	148	6873	8512
м. Київ	С 26	65725	123703	786656	1425459
м. Севастополь	С 27	73593	29238	13810	15970

Джерело: складено за даними органів державної статистики України

Для побудови дендрограми, яка відображає послідовне об'єднання об'єктів у кластери, застосовано комп'ютерну програму Statistica 6. На вертикальній осі відкладені регіони України, а на горизонтальній – міжкластерні евклідові відстані (рис. 1, 2).

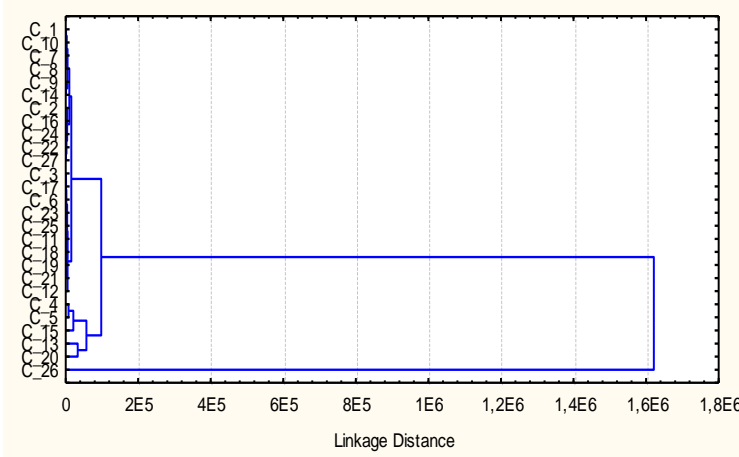
Джерело: побудовано за даними органів державної статистики України

Рис. 1. Групування регіонів України за кількістю іноземних туристів

Згідно з результатами кластерного аналізу (рис. 1) за кількістю іноземних туристів можна виокремити три групи регіонів України. Перший кластер утворюють м. Севастополь, м. Київ та Автономна республіка Крим, які є найбільш туристично привабливими для іноземних туристів та мають значний туристичний потенціал. До другого кластера доцільно віднести Запорізьку, Львівську та Одеську області, які відомі своїми рекреаційно-оздоровчими ресурсами, що

приваблюють не тільки українських туристів, а й іноземних. До третього кластера відносяться решту регіонів України, які є менш привабливі для іноземних туристів.

Групування регіонів України за кількістю туристів – громадян України, які виїжджали за кордон (рис. 2) дозволило віднести м. Київ в окремий кластер – кластер з найвищою активністю туристів – громадян України, які виїжджали за кордон; до другого кластера відносяться Дніпропетровська, Донецька, Львівська, Одеська, Харківська області; третій кластер формують всі решту областей України.

Джерело: побудовано за даними органів державної статистики України

Рис. 2. Групування регіонів України за кількістю туристів – громадян України, які виїжджали за кордон

Висновки. Аналізуючи дані органів державної статистики України можемо зробити висновок, що розвиток міжнародного туризму в Україні характеризується позитивною динамікою. Це підтверджується зростанням кількісних і якісних показників в'їзного і виїзного туристичних потоків. Проте відсутність належного регулювання туристичної галузі з боку держави уповільнюють її розвиток. Тільки шляхом балансування інтересів кожного з регіонів, створенням законодавчих, нормативно-правових та організаційно-економічних умов для розвитку галузі в кожній області можна досягнути комплексного розвитку туризму і забезпечити сприятливий імідж України на міжнародних ринках як туристично-привабливої країни.